

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowienia z dnia 18 kwietnia 2014 roku Sąd Rejonowy w Skierniewicach IV Wydział Pracy oddalił wniosek powoda o zwolnienie od kosztów sądowych.

W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd wskazał, iż wartość przedmiotu sporu została ustalona na kwotę 59.559,60 zł., powód został więc wezwany do uiszczenia kwoty 2.977,98 zł. tytułem opłaty od pozwu, pod rygorem jego zwrotu. Powód w dniu 9 kwietnia 2014 roku złożył oświadczenie o stanie rodzinnym, majątkowym, dochodach i źródłach utrzymania. Z powyższego oświadczenia wynika, iż powód posiada działkę rolną o nr 5 i 190/8 o łącznym obszarze 2,69 ha położoną w P. gm. P., działkę o pow. 54 ary 0,6 m² położoną w P., gm. P., nieruchomość lokalową o powierzchni około 38 m² we wspólności ustawowej małżeńskiej, otrzymuje kwotę 1672,00 zł. tytułem świadczeń z ZUS (zwolnienie lekarskie). Powód miesięcznie na swoje leki wydaje 200,00 zł., na leki i wizyty żony u lekarza wydaje 180 zł. Żona leczy się u kardiologa, ma wszczepiony rozrusznik serca i nie może pracować. Opłaty miesięczne i media wynoszą 450 zł., ubezpieczenie zdrowotne powoda i jego żony to 110 zł. miesięcznie. Żona powoda jest zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy bez prawa do zasiłku, ma lekki stopień niepełnosprawności i jest częściowo niezdolna do pracy. Sąd Rejonowy podniósł, że powód składając przedmiotowy pozew jeszcze pozostawał w okresie wypowiedzenia i otrzymywał wynagrodzenie, co więcej, sam zdawał sobie sprawę z faktu, iż wyliczona przez niego wartość przedmiotu sporu może być inna, ponieważ wnosił o zobowiązanie pozwanego do przedstawienie zaświadczenia o wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia brutto. Z zaświadczenia tego okazało się, że wskazywana przez powoda wartość przedmiotu sporu jest zaniżona w ten sposób, iż nie powodowała ona w ogóle konieczności uiszczenia opłaty sądowej przy składaniu pozwu. W ocenie Sądu okoliczności wskazane przez powoda w oświadczeniu o stanie majątkowym i rodzinnym nie uzasadniają więc zwolnienia od kosztów sądowych, ponieważ sytuację powoda Sąd ocenia biorąc pod uwagę także to, jakie środki finansowe miał ona w chwili składania przedmiotowego pozwu. Poza tym obecnie sytuacja finansowa powoda jest stabilna, posiada on majątek w postaci nieruchomości gruntowych oraz lokalowych.

Powyższe orzeczenie w całości zaskarżył powód.

Skarżący zarzucił postanowieniu:

1. naruszenie art. 102 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez jego niezastosowanie;
2. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego ocenę złożonego przez powoda oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku i dochodach, prowadzącą w konsekwencji do oddalenia wniosku w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych;
3. sprzeczność ustaleń Sądu z zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, poprzez przyjęcie, iż:
 - powód ma możliwość poniesienia opłaty od pozwu bez uszczerbku koniecznego utrzymania dla siebie i rodziny,
 - sytuacja finansowa powoda jest stabilna;
4. naruszenie art. 316 k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c. poprzez ocenę sytuacji finansowej powoda na dzień złożenia pozwu zamiast na dzień złożenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych;
5. błąd w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, iż powód posiada majątek w postaci nieruchomości gruntowych oraz lokalowych.

Mając powyższe na uwadze skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zwolnienie powoda od ponoszenia kosztów sądowych w całości.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył co następuje:

- zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z przepisem art. 102 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity Dz. U. z 2010 roku, Nr 90, poz. 594 ze zm.) zwolnienia od kosztów sądowych może domagać się osoba fizyczna, jeśli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Prawo do zwolnienia od kosztów postępowania przysługuje zatem tylko osobom ubogim – podmiotom gorzej sytuowanym – dla których wniesienie kosztów wiązałoby się z uszczerbkiem dla niezbędnego utrzymania. Prawo do zwolnienia od kosztów nie przysługuje więc każdemu, lecz osobom rzeczywiście potrzebującym (por. wyrok. SN z 5.03.1959 4 CZ 25/59 „Nowe Prawo” nr 7-8/1960).

W ocenie Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy zasadnie uznał, że powód jest w stanie ponieść koszt opłaty od pozwu bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny, ponieważ dotychczas osiągane zarobki na poziomie około 4.963,30 zł brutto miesięcznie pozwoliły na poczynienie oszczędności. Jak wynika z oświadczenia o stanie rodzinnym i majątkowym powód miesięcznie na swoje leki wydaje 200 zł., na leki i wizyty żony u lekarza wydaje 180 zł., media wynoszą 450 zł. a ubezpieczenie zdrowotne powoda i jego żony to 110 zł. Stanowi to kwotę około 1000 zł miesięcznie, a po doliczeniu około 600 zł kosztów utrzymania własnego i małżonki kwotę 1600 zł. miesięcznie. W związku z tym uznać należy, że osiągając tak wysokie wynagrodzenie w pozwanej jednostce powód był w stanie poczynić oszczędności niezbędne z punktu widzenia wszczętego przez niego procesu. Obecnie natomiast otrzymywane przez powoda z ZUS świadczenie w wysokości 1.672 zł jest w całości przeznaczane na ww cele. Jednak nie zmienia to oceny, że wcześniej M. C. miał możliwość zaoszczędzenia środków dla pokrycia kosztów wszczętego postępowania sądowego.

Należy pamiętać, że to strona zamierzająca wystąpić na drogę postępowania sądowego z określonymi roszczeniami, winna poczynić wcześniej stosowne oszczędności na pokrycie kosztów sądowych, które będą wymagane w sprawie (por. postanowienia SN z 24.09.1984 r. I Cz 104/84, Lex nr 8623 oraz z dnia 24. 07. 1990 r. I Cz 98/80 Lex nr 8257). Powód winien więc liczyć się z obowiązkiem poniesienia kosztów sądowych i wykorzystać w tym celu w pełni swoje możliwości zarobkowe. Brak zabezpieczenia – zgromadzenia stosownych kwot oszczędności z dochodów osiąganych w czasie zatrudnienia - nie stanowi podstawy do uwzględnienia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w zakresie opłaty od pozwu.

Sąd Okręgowy podziela pogląd, że instytucja zwolnienia od kosztów sądowych stanowi w istocie pomoc państwa dla osób, które z uwagi na trudną sytuację materialną nie mogą uiścić kosztów bez wywołania uszczerbku w koniecznych kosztach utrzymania siebie i rodziny. Ubiegający się o taką pomoc w każdym wypadku powinien więc w pierwszej kolejności poczynić oszczędności we własnych wydatkach, do granic zabezpieczenia koniecznych kosztów utrzymania siebie i rodziny. Dopiero gdyby oszczędności te okazały się niewystarczające - może zwrócić się o pomoc państwa.

Ponadto o istnieniu przesłanek zwolnienia od kosztów sądowych decyduje nie tylko wysokość zarobków (dochodów) wnioskodawcy oraz rozmiar usprawiedliwionych potrzeb jego rodziny, lecz także jego ogólny stan majątkowy (por. postanowienie SN z 19 sierpnia 1971 r., I CZ 118/71, LexPolonica). Jak wynika z oświadczenia majątkowego skarżący posiada majątek w postaci nieruchomości gruntowych i lokalowych. Wprawdzie – jak podnosi się w zażaleniu – powód posiada jedynie udziały w nieruchomościach, ale są to udziały w ramach wspólności ustawowej małżeńskiej. Z faktu zaś pozostawania we wspólności ustawowej małżeńskiej oraz prowadzenia wspólnie gospodarstwa domowego z żoną wynika, że powód ma możliwość i prawo rozporządzania nimi. W ramach zaś tego zarządu powód winien dążyć do jak najlepszego wykorzystania posiadanego majątku. Powód natomiast nie wskazał jak powyższe nieruchomości zostały rozdysponowane: czy nieruchomości rolne powód sam użytkuje, a jeśli tak, to jaki dochód z tego tytułu osiąga, czy są one może wdzierżawione i w związku z tym uzyskuje dodatkowe środki pieniężne. Podobnie rzecz się ma w przypadku dwóch lokali użytkowych. Również nie jest wiadome jak one są wykorzystywane. Posiadanie takich nieruchomości oznacza, że przynajmniej teoretycznie powód ma możliwość uzyskania dodatkowych środków utrzymania. Zgodnie ze stanowiskiem doktryny – na które zasadnie powołał się Sąd Rejonowy - (A. Górski, L. Walentynowicz, Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Ustawa i orzekanie. Komentarz praktyczny, wydawnictwo

Oficyna, 2008 rok) niemożność poniesienia kosztów, w całości lub w części, musi mieć charakter obiektywny, na który strona nie ma realnego wpływu. Jeżeli więc strona zdolna do pracy nie wykorzystuje lub ogranicza swoje możliwości zarobkowe w sposób nieuzasadniony albo fikcyjnie pozbywa się majątku, nie spełnia warunków uzasadniających zwolnienie od kosztów (podobnie w orzeczeniach Sądu Najwyższego z 4 września 1974 r., sygn. II CZ 167/74, OSP 1975/ 7/ 176; z dnia 20 października 1980 r., sygn. II CZ 126/80, LEX nr 8272; z 31 marca 1987 r., sygn. I CZ 26/87, OSNCP 1988/ 7-8/ 103 oraz z 4 lutego 2005 r., sygn. III SPP 11/05, OSNP 2005/16/260). Zwrócić należy uwagę, że w oświadczeniu o stanie rodzinnym i majątkowym winny być – jak słusznie zauważył to skarżący - szczegółowe dane. Oświadczenie złożone przez powoda posiada braki w zakresie opisanym powyżej. W związku z tym nie można założyć, że powód nie posiada wystarczających środków na uiszczenie opłaty od pozwu. Trudno jest ustalić czy wykorzystuje w pełni swoje możliwości zarobkowe w sytuacji, gdy brak jest informacji co do zakresu rozporządzenia posiadanymi nieruchomościami. Należy więc uznać, że postanowienie Sądu Rejonowego o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych było w pełni uzasadnione.

Biorąc powyższe pod uwagę i na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji.